Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Migel Arratibel Dorronsoro

Zumarraga, Gipuzkoa (1930)

Aurkibidea

Biografia

Ataungo Aia auzoko kaminero etxean jaiotakoa, aita ataundarra eta ama lazkaotarra zituen. Bederatzi urte zituela, Zumarragako 'Anduezu' baserrira joan zen morroi, bertan 12 urte egin zituelarik. 22 urte zituela, Zumarragako 'Orbegozo' lantegian hasi zen lanean laminazioan, eta kalera joan zen bizitzera apopilo bezala. Lanean hasi eta urtebetera, lan-istripua izan zuen eta hanka bat galdu zuen. Osatu eta 'Orbegozo'-n lanean jarraitu zuen, ordea; baina ez laminazioan, gogorregia zen eta. 32 urte zituela, Felisa Murgiondorekin ezkondu zen eta hiru seme alaba izan zituzten.

Zintak

ZMG-037

- **Proiektua**: Urretxu eta Zumarragako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Pildain Larrañaga, Itziar
- **Data**: 2011-11-24
- **Iraupena**: 61 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Etxeberria, Eider
- **Transkribatzailea(k)**: Etxeberria, Eider

ZMG-038

- **Proiektua**: Urretxu eta Zumarragako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Pildain Larrañaga, Itziar
- **Data**: 2011-11-24
- **Iraupena**: 39 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Gaston Balerdi, Izaskun

Pasarteak

1. Gerrak ekarritako komeriak

- **Erref**: ZMG-037/003
- **Iraupena**: 0:02:31. **Hasi**: 00:01:25. **Bukatu**: 00:03:56
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
1936rako, Ataundik Tolosara joanak ziren bizitzera. Gerra ostean, aita lanetik bota egin zuten, arrazoi politikoengatik. Orduan, aurrera ateratzeko nola moldatu ziren azaltzen du.

2. Han eta hemen, eskolan eta morroi

- **Erref**: ZMG-037/005
- **Iraupena**: 0:01:35. **Hasi**: 00:04:32. **Bukatu**: 00:06:07
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Tolosan bizi zirenean, bidezainen etxean bizi ziren. Tolosako Santa Luziako eskolan ikasi zuen Migelek. Andereñoa oraindik gogoan du. Bederatzi urte zituela, 1939an, morroi joan zen Migel, eta 12 urte pasa zituen han. Gerora, soldadutzara joan zen.

3. Orbegozorenean lanean, lan-istripua izan zuen

- **Erref**: ZMG-037/006
- **Iraupena**: 0:00:48. **Hasi**: 00:06:07. **Bukatu**: 00:06:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:
1953an, soldadutzatik itzuli zenean, Orbegozoren lantegian hasi zen; baina handik urtebetera lan-istripua izan zuen, eta hankaren zati bat moztu egin zioten.

4. Eskolako garaiak eta "auxilio soziala"

- **Erref**: ZMG-037/008
- **Iraupena**: 0:02:13. **Hasi**: 00:07:31. **Bukatu**: 00:09:44
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Tolosako eskolan ikasi zuen, baina denbora gutxian. Orduko oroitzapenak baditu: Xabiertxo liburua, andereño jatorra... Eskolan ez zuten Cara al Sol abestu behar izaten, baina bai, ordea, "auxilio sozialean"; han jaten ematen zieten, eta ondo tratatzen zituzten; baina batzuek, politika dela-eta, ez zuten joan nahi izaten. Hara joaten zen jendearen egoera nolakoa zen azaltzen du.

5. Orbegozon lan-istripu ugari egon ziren

- **Erref**: ZMG-037/015
- **Iraupena**: 0:04:15. **Hasi**: 00:21:28. **Bukatu**: 00:25:43
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:
Soldadutza bukatutakoan, Orbegozo lantegian hasi zen lanean. Garai hartan, lan gogorra zen, eta jende asko hil edo zauritu zen lanean. Berak izandako istripuari buruz hitz egiten du. Orduan, sindikatuan kontatu behar izan zituen istripuaren gorabeherak. Orduko lan-baldintzak aipatzen ditu.

6. Orbegozo fabrikaren garai onak

- **Erref**: ZMG-037/016
- **Iraupena**: 0:01:22. **Hasi**: 00:25:43. **Bukatu**: 00:27:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Urola Goierriko lantegiak
- Ekonomia eta industria » Boom industriala

Laburpena:
Migel Orbegozo lantegian lanean ibili zenean, 4.000 langile inguru zebiltzan bertan; gerora, ordea, desegin egin zen fabrika. Langile asko kanpotik etortzen zen: Urolako trena beteta etortzen zen Zumarragara; Espainia eta Nafarroa aldetik ere etortzen ziren...

7. Lan-istripuaren osteko lanak eta baldintzak

- **Erref**: ZMG-037/017
- **Iraupena**: 0:03:43. **Hasi**: 00:27:05. **Bukatu**: 00:30:48
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:
Migelek lan-istripua izan zuenetik, lanean jarraitu zuen, beste kargu batzuetan. 57 urte zituela hartu zuen erretiroa. Erretiroko lege eta baldintzak aipatzen ditu.

8. Kalekoak baserrira lanera, jateko

- **Erref**: ZMG-037/019
- **Iraupena**: 0:01:37. **Hasi**: 00:32:38. **Bukatu**: 00:34:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Fabrikan lan egiten zuen jendea baserrietara ere joaten zen lanera, kalekoek gosea pasatzen baitzuten.

Transkripzioa
- Esan dezu jendea juten zala, fabrikan lanen aittuta're, baserrita juten zan lanea?
- bueno, baserrita ta kalea ere bai. Kalen aurreko [...] jende asko ibiltzen zan ordun. Asko, asko.
- Ta hemen ordun sartzen zen?
- Ba taillerretan ta. Ordun lana're asko zeon ta. Gaiña hemen nola relebon nola itten zan, zortzi ordu in ta libre. Ta taillerreta jende asko juten zan. Ni ez nintzen jun, klaro, nik hanka postizoa neuken ta, noa joango nintzen ta. Baserrira jun ber nintzen bestela, ondo egongo banintz baiño...
- Tailler txiki hasko zeren hemen herrin?
- Bai, bai, asko, asko, asko. Oain, itxi're, txikik eta haundik'e badakizu. Hemen nola itxi da, ba, Paris eta Sarralde, ta horik haundik zien. Hemen tailler asko itxi da, asko. Ta Urretxun'e bai, Rodríguez ta Madaia ta. Asko, asko, tailler asko zan ordun. Ta lana're hala eongo zan ta... Baiño oain gaiña kanpoko jende hau, ta hemengo jendea ba baserritakoa, baserrira juten zan lanea, baiño hemen kanpon jende honek asko izan zan.
- Eta baserritan dirua irabazten zan'e bai, ala?
- Ez, diruik ez zan. Ordun jana. Garai hartan baserritara ta jende asko juten zan lanea, emakumeak eta're bai ta. gosea zegon ta!
- Kalekok gosea pasatzen zuen.
- Klaro, hombre, guk baserrin ez gendun pasau, baiño... Kalen bai.
- Eta baserrita juten zianak ze izaten zien, herrikok, ezagunak?
- Bai, bertakok, bertako jendea. Bertako jendea juten zan.

9. Baserriko bizi-baldintzak garai batean

- **Erref**: ZMG-037/029
- **Iraupena**: 0:02:09. **Hasi**: 00:46:24. **Bukatu**: 00:48:33
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:
Migel baserrira morroi joan zenean, ez zeukaten ez urik, ez biderik. Argia erdi-ipurdikoa zen. Ur bila, Baiona iturrira joaten ziren. Beste hainbat leku ere bazeuden ura lortzeko.

10. Soldadutza Afrikan

- **Erref**: ZMG-037/034
- **Iraupena**: 0:03:07. **Hasi**: 00:53:08. **Bukatu**: 00:56:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:
Soldadutzan Afrikan egon zen, zozketan hala tokatu baitzitzaion. Han primerako bizimodua izan zuen. Han zer zeregin izaten zituzten aipatzen du.

11. Garai bateko otorduak

- **Erref**: ZMG-038/002
- **Iraupena**: 0:02:03. **Hasi**: 00:00:54. **Bukatu**: 00:02:57
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Urdaila eta indaba jaten zen batez ere bazkaltzeko. Gosaltzeko artoa esnea eta morokila eta hauek nola prestatzen ziren azaltzen du. Afaltzeko berriz gaztainak, asko zegoen eta.

12. Intxaur-salsa, torradak eta txerri belarriak

- **Erref**: ZMG-038/004
- **Iraupena**: 0:02:48. **Hasi**: 00:04:42. **Bukatu**: 00:07:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Etxe barruko ospakizunak

Laburpena:
Gabonetan intxaur-saltsa eta turroia jaten zuten. Inauterietan ogi-torradak prestatzen ziren baserrian eta baita txerri belarriak ere.

13. Elizkaleko denda eta tabernak

- **Erref**: ZMG-038/007
- **Iraupena**: 0:01:12. **Hasi**: 00:11:26. **Bukatu**: 00:12:38
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)

Laburpena:
Elizkaleko denda eta tabernak aipatzen ditu. Gainean, bi edo hiru pisu izaten zituzten.

14. Banketxean aldiko pertsona bat

- **Erref**: ZMG-038/010
- **Iraupena**: 0:01:19. **Hasi**: 00:16:56. **Bukatu**: 00:18:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Hotelak eta pentsioak
- Lanbideak » Banketxeak

Laburpena:
Geltoki inguruan hotelak eta banketxeak zeuden. Geltoki ondoko Kutxako sukurtsala oso txikia zen, aldiko pertsona bat sartu zitekeen. Hotel Urola ere han zen.

15. Trena zetorrela eta astoak aurrera

- **Erref**: ZMG-038/012
- **Iraupena**: 0:01:12. **Hasi**: 00:20:30. **Bukatu**: 00:21:42
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:
Errotara zetorren astoarekin behin eta merkantzia trena parean tokatu zitzaion. Astoak ez zuen geratu nahi eta larri ikusi zuen bere burua

16. Errotara joan-etorriak

- **Erref**: ZMG-038/013
- **Iraupena**: 0:02:15. **Hasi**: 00:21:42. **Bukatu**: 00:23:57
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

Laburpena:
"Sakamantekas" udazkenean ateratzen omen zen. Errotarako bidea batere argirik gabe egiten zuen baina ez zen beldur. Kotxerik ez zen ia egoten kaminoan.

17. Alkate izateko hauteskunderik ez

- **Erref**: ZMG-038/014
- **Iraupena**: 0:01:37. **Hasi**: 00:23:57. **Bukatu**: 00:25:34
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Udala

Laburpena:
Felipe Elgarresta, "Iturri" urte askotan izan zen alkate Urretxun. Hauteskunderik ez zen egoten, alkateek borondatez hartzen zuten kargua.

18. Orbegozoko greba luzea

- **Erref**: ZMG-038/016
- **Iraupena**: 0:01:53. **Hasi**: 00:27:03. **Bukatu**: 00:28:56
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:
Orbegozon greba luzea egon zen hirurogeigarren hamarkadan. Elizan sartuta egon ziren. Don Domingo bikarioa saiatu zen poliziari sarrera isten baina azkenean atera zituzten. Kaleratu asko egon ziren

19. Nagusiaren txoferrarekin ospitalera

- **Erref**: ZMG-038/018
- **Iraupena**: 0:02:36. **Hasi**: 00:29:26. **Bukatu**: 00:32:02
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Osasun-zentroak

Laburpena:
Istripua izan zuenean nagusiaren txoferrak eraman zuen Ategorrietara. Bidean udaltzainak geratu zituen semaforoa gorrian pasatzeagatik. Berrogei egun egin zituen bajan eta ondoren kalte-ordaina eman zioten.

20. Apaizak baserrietara bisitan

- **Erref**: ZMG-038/019
- **Iraupena**: 0:02:24. **Hasi**: 00:32:02. **Bukatu**: 00:34:26
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:
Garizuma garaian San Kristobal auzoan sermoia entzutera joaten zen. Uzta garaian baserrietara ere joaten ziren. Erramua baserri guztietan egoten zen.

21. Erramu gurutzeak eta lizarraren adarrak

- **Erref**: ZMG-038/021
- **Iraupena**: 0:02:18. **Hasi**: 00:35:18. **Bukatu**: 00:37:36
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:
Erramuarekin egindako gurutzeak soroan jartzen ziren udaberri aldera. Ateetan ere egoten ziten gurutzeak. San Juanetan Lizar adarrak eta loreak etxeko atarian jartzen ziren.

22. Txakurra baserri inguruan

- **Erref**: ZMG-038/022

- **Iraupena**: 0:02:07. **Hasi**: 00:37:36. **Bukatu**: 00:39:43
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Txakurra zuten baserria babesteko. Gaur egun baserrian baino gehiago kalean ikusten dira txakurrak. Artzain ibiltzen zenean ez zuen txakurrik eramaten. Ogi lehorra erabiltzen zuten animaliak elikatzeko. Pentsua garestia izaten zen

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-01

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com